СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text
3. Правознавство: навчальні матеріали / Арм Академія. URL: https://arm.navs.edu.ua/books
4. Судові органи: підручник // Радник онлайн. URL: http://radnuk.info/pidrychnuku

Мельник В.І., здобувач
Науковий керівник: Шведова Г.Л.,
кандидат юридичних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет

ШАХРАЙСЬКІ КОЛ-ЦЕНТРИ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ

Розвиток цифрових комунікацій та дистанційних фінансових послуг створює нові можливості для вчинення майнових кримінальних правопорушень. Однією з небезпечних тенденцій є функціонування шахрайських кол-центрів, діяльність яких ґрунтується на систематичному введенні потерпілих в оману з метою заволодіння їхніми коштами або отримання контролю над фінансовими інструментами. Як зазначає А. Крижевський, такі структури можуть мати ієрархічну будову, спеціалізований персонал і розвинену технічну інфраструктуру, що забезпечує систематичність шахрайських дій [2, с. 118–119]. За спрямованістю шахрайських схем можна умовно виокремити два типи таких кол-центрів: орієнтовані на заволодіння коштами під приводом інвестування та торгівлі фінансовими інструментами, а також ті, що маскують протиправну діяльність під надання соціальної допомоги, благодійність або підтримку населення в умовах війни. У першому випадку оператори можуть представлятися менеджерами, агентами чи брокерами, створюючи в потерпілих уявлення про законність і перспективність відповідних фінансових операцій. У другому – використовувати суспільно значущі теми, зокрема допомогу Збройним Силам України, відбудову та виплати внутрішньо переміщеним особам, для формування довіри й отримання коштів громадян [2, с. 119–120].

Особливості видів співучасті у діяльності шахрайських кол-центрів полягає в розподілі функцій між організаторами, керівниками, операторами, технічними працівниками та особами, які забезпечують фінансові операції. Оператори безпосередньо контактують із потерпілими, використовуючи легенди про необхідність захисту банківського рахунку, підтвердження операцій, отримання виграшу, здійснення інвестицій або взаємодію з представниками державних органів [2, с. 119–120; 6, с. 168–170].

Важливою характеристикою таких структур є застосування психологічного впливу, спрямованого на формування довіри, створення відчуття терміновості та спонукання особи до дій усупереч її майновим інтересам. Унаслідок цього потерпілі можуть самостійно переказувати кошти, повідомляти конфіденційні дані або надавати доступ до банківських сервісів, не усвідомлюючи справжньої мети відповідних дій. Отже, зовнішня добровільність фінансової операції сама по собі не виключає шахрайського характеру заволодіння майном: визначальними залишаються спосіб формування волевиявлення потерпілого, використаний обман і спрямованість умислу винних осіб.

Організований характер діяльності кол-центру не можна встановлювати виключно за кількістю операторів, наявністю офісного приміщення чи використанням спеціалізованої техніки [5]. Для кримінально-правової оцінки необхідно з’ясувати стійкість об’єднання,

попередню узгодженість дій, розподіл функцій, спільність злочинного плану, характер підпорядкування та обізнаність учасників щодо мети діяльності. Відповідно до ст. 28 Кримінального кодексу України (далі – КК України), організована група та злочинна організація мають різні ознаки, а тому ці поняття не можуть підмінятись [3, ст. 28].

Важливе значення для кримінально-правової протидії має кваліфікація таких діянь. Дії учасників шахрайських кол-центрів може охоплювати склад шахрайства, передбачений статтею 190 КК України, а за наявності відповідних законодавчих ознак – кримінальні правопорушення, пов'язаних зі створенням злочинних організацій, легалізацією доходів, одержаних протиправним шляхом [3, ст. 190]. Водночас додаткова кваліфікація потребує встановлення всіх ознак відповідного складу кримінального правопорушення; сам факт використання комп'ютерної техніки або банківських рахунків не є достатнім для автоматичного застосування інших статей КК України [2, с. 120].

Окремої уваги потребує законодавче реагування на діяльність електронно-комунікаційних шахрайських організованих груп. Поява спеціальної статті 255^4 КК України актуалізує питання співвідношення спеціальної кримінально-правової заборони із загальними положеннями про організовану злочинність та відповідальністю за конкретні факти шахрайства [3, ст. 255^4]. Практичне значення має розмежування ролей організаторів, керівників, безпосередніх виконавців і осіб, які забезпечують функціонування злочинної структури.

Серед основних проблем доказування слід виокремити необхідність відновлення повного ланцюга злочинної діяльності: від первинного контакту з потерпілим і використаних засобів обману до руху коштів та встановлення кінцевих одержувачів. Д. Колодін та А. Колодіна наголошують на значенні ідентифікаційних досліджень цифрових слідів, телекомунікаційних даних, пристроїв і технічної інфраструктури під час розслідування шахрайств [1, с. 334]. Ускладнюють розслідування використання підставних осіб, розподіл операцій між різними рахунками, цифрова анонімізація, транскордонний характер комунікацій та можливе знищення електронних доказів. Тому результативність протидії залежить від своєчасного збереження цифрових даних, аналізу фінансових потоків, взаємодії правоохоронних органів і міжнародного співробітництва.

Таким чином, шахрайські кол-центри становлять підвищену суспільну небезпеку тоді, коли перетворюються на стійкі організації, що забезпечують систематичне вчинення кримінальних правопорушень завдяки розподілу функцій, технологічній підтримці та організованому руху незаконно одержаних коштів. Ефективна кримінально-правова протидія потребує належної кваліфікації окремих фактів. Важливим напрямом вдосконалення правозастосування є формування узгоджених підходів до застосування спеціальних норм КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колодін Д., Колодіна А. Види та напрями ідентифікаційних досліджень під час розслідування шахрайств, вчинених із використанням телекомунікаційних засобів. *Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р.* Одеса: НУ «ОЮА», 2025. С. 330–335. URL:https://dspace.onua.edu.ua/server (дата звернення: 15.10.2026).

2. Крижевський А. В. Характеристика шахрайських кол-центрів як форми організованої злочинної діяльності в Україні в умовах воєнного стану. *Теорія та практика протидії злочинності в умовах правового режиму воєнного стану : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (7 листопада 2025 року)* / упор. С. І. Мельник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. С. 118-120. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream (дата звернення: 15.10.2026).

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення: 15.10.2026).

4. Обіцяли фіктивні призи та виманювали кошти: БЕБ скерувало до суду справу 12 учасників «кол-центрів». *Бюро економічної безпеки України.* 30 березня 2026 року. URL: https://esbu.gov.ua/news/obitsialy-fiktyvni-pryzy- (дата звернення: 15.10.2026).

5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 15.10.2026).

6. Ризики та загрози легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму в умовах військової агресії Російської Федерації. Київ : Державна служба фінансового моніторингу України, 2025. 291 с. URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/411 (дата звернення: 15.10.2026).

УДК 346.3:347.7:338.246.8(477)

Мельник С.М., здобувач
Науковий керівник: Драган І.О.,
доктор наук з державного управління, професор,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Повномасштабна війна спричинила масштабні руйнування виробничої, транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури України, загострила проблеми інвестиційної привабливості, обмеженості бюджетних ресурсів і забезпечення сталого економічного розвитку. За таких умов особливого значення набуває формування ефективних правових механізмів залучення приватного капіталу до відбудови держави. Одним із перспективних інструментів вирішення цього завдання є публічно-приватне партнерство (ППП), яке дає змогу поєднати ресурсні можливості держави, підприємницького сектору та міжнародних фінансових інституцій для реалізації суспільно значущих проєктів.

Масштаби потреб у відновленні підтверджують необхідність використання альтернативних джерел фінансування. Відповідно до п’ятої спільної Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA5), підготовленої Урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та Організацією Об’єднаних Націй, загальна вартість відновлення та відбудови України протягом наступного десятиліття оцінюється майже у 588 млрд доларів США станом на 31 грудня 2025 року [5]. Такі обсяги фінансових потреб істотно перевищують можливості державного бюджету та обумовлюють необхідність залучення приватних інвестицій, міжнародної допомоги й розвитку нових моделей фінансування відбудови.

Публічно-приватне партнерство в системі післявоєнного відновлення доцільно розглядати як організаційно-правовий механізм довгострокової взаємодії публічного та приватного секторів, спрямований на створення, модернізацію й експлуатацію інфраструктурних об’єктів, забезпечення суспільно значущих послуг і залучення інвестицій в економіку. На відміну від традиційного бюджетного фінансування або звичайних державних закупівель, партнерство передбачає розподіл зобов’язань, ресурсів і ризиків між сторонами, а також орієнтацію на результати реалізації проєкту протягом визначеного договором строку [1].

Важливим етапом розвитку правового регулювання цієї сфери стало прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство» від 19 червня 2025 року № 4510-IX, основні положення якого набрали чинності 31 жовтня 2025 року. Зазначений закон спрямований на вдосконалення механізмів взаємодії держави та бізнесу, залучення приватних інвестицій для відновлення інфраструктури й економіки України, а також наближення національного законодавства до європейських підходів регулювання партнерських відносин [1]. Його прийняття створило оновлену нормативну основу для використання ППП як інструменту відбудови держави.